

Міністерство освіти і науки України
Маріупольський державний університет

ВІСНИК

МАРІУПОЛЬСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

СЕРІЯ: ІСТОРІЯ. ПОЛІТОЛОГІЯ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Заснований у 2011 р.

ВИПУСК 30

МАРИУПОЛЬ
2021

УДК 3(05)

Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія
Збірник наукових праць

Видається 3 рази на рік. Заснований у 2011 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою МДУ (протокол № 11 від 26.05.2021 р.)

Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія
включено до Переліку наукових фахових видань України у галузі політичних наук за
спеціальностями 052, 291 (Наказ МОН України від 02.07.2020 № 886) та історичних наук
за спеціальністю 032 (Наказ МОН України від 17.03.2020 № 409)
з присвоєнням категорії «Б».

Видання включено до міжнародної наукометричної бази даних

Index Copernicus International sp.z o.o.

Редакційна колегія:

Головний редактор – д.політ.н., проф. Я. Б. Турчин

Заступник головного редактора – д.і.н., проф. В. М. Романцов

Відповідальний секретар – к.політ.н., проф. М. В. Трофименко

Члени редакційної колегії: д.політ.н., проф. К. В. Балабанов, к.політ.н., доц. М. В. Булик, д.і.н., проф. А. В. Гедьо, д.і.н., проф. І. М. Грідіна, д.і.н., проф. О. І. Гуржій, к.політ.н., доц. Л. О. Дорош, д.політ.н., проф. Г. І. Зеленько, к.і.н., доц. О. Л. Іванюк, д.і.н., проф. В. Ф. Лисак, д.і.н., проф. Р. О. Литвиненко, д.і.н., проф. Ю. І. Макар, д.політ.н., проф. І. Г. Оніщенко, к.і.н., доц. С. П. Пахоменко, д.політ.н., проф. Н. П. Пашина, д.і.н., проф. О. П. Реєнт, д.соціол.н., проф. Б. В. Слющинський, д.і.н., проф. І. В. Срібняк, д.і.н., проф. О. В. Стяжкіна, д.і.н., проф. Н. Р. Темірова, к.і.н., доц. Я. П. Цецик.

Іноземні фахівці: д.політ.н., проф. С. К. Бхардвадж (Індія), д.політ.н., проф. Т. Граціані (Італійська Республіка), д.політ.н., проф. К. Карнасіотіс (Грецька Республіка), д.політ.н., проф. С. Корнеа (Республіка Молдова), д.політ.н., проф. А. Макаричев (Естонія), д. філос.н., доц. Е. Нарвселіус (Швеція), д.політ.н., проф. А. Романо (Італійська Республіка), д.і.н., ст.наук.співр. В. Сазонов (Естонська республіка), д.п.н., проф. С. Саяпін (Республіка Казахстан), д.політ.н., проф. С. Х. Ш. Сохерворді (Пакістан), д.політ.н., проф. М. Хана (США).
Науковий секретар – к.і.н., доц. С. С. Арабаджи

Засновник: Маріупольський державний університет

87548, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а

тел.: (0629)53-22-60; e-mail: visnyk.mdu.istoria.politologia@gmail.com

Сайт видання: www.visnyk-politologia.mdu.in.ua ; visnyk-polit.hist@mdu.in.ua

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
(Серія КВ №17802-6652Р від 24.05.2011)

Тираж 100 примірників. Замовлення № 012/21

Видавець «Видавничий відділ МДУ», 87500, м. Маріуполь, пр. Будівельників, 129а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ДК №4930 від 07.07.2015 р.

ISSN 2518-1521 (Online)

ISSN 2226-2830 (Print)

© МДУ, 2021

ЗМІСТ

ІСТОРИЧНІ НАУКИ

Арабаджи С. С. СПОЖИВАННЯ АЛКОГОЛЬНИХ НАПОЇВ В ПОВСЯКДЕННОМУ ЖИТТІ ГРЕКІВ МАРІУПОЛЬСЬКОГО ПОВІТУ: ДЖЕРЕЛОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ	7
Бутенко В. П. ПРОСОПОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПАРКОВІЙ КУЛЬТУРІ	19
Волониць В. С. ПОВСЯКДЕННИЙ СВІТ ПРОФЕСІЙНОЇ СПІЛЬНОТИ ЯК ПОЛЕ ІСТОРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ: ОСНОВНІ МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ	29
Іванюк О. Л. ВНЕСОК ОДЕСЬКОГО ТОВАРИСТВА ІСТОРІЇ Й СТАРОЖИТНОСТЕЙ У ВІЙСЬКОВО-ІСТОРИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НАДДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ І КРИМУ	41
Ковальчук Т. В. ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДНОВИХ МЕХАНІКІВ МОРСЬКОГО ТОРГОВЕЛЬНОГО ФЛОТУ АЗОВО-ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТЬ	51
Кравченко М. С. ДОБРОВОЛЬЦІ НА ОБОРОНІ МАРІУПОЛЯ: БОЙОВІ ДІЇ В СЕКТОРІ «М» У ВЕРЕСНІ 2014 РОКУ І УЧАСТЬ В НИХ УКРАЇНСЬКИХ ДОБРОВОЛЬЧИХ ФОРМУВАНЬ	58
Срібняк І. В., Палієнко М. Г. ТАБОРОВА «ЖИВА» ГАЗЕТА «ПРОМІНЬ» ЯК ДЖЕРЕЛО ДЛЯ РЕКОНСТРУКЦІЇ ОСОБЛИВОСТЕЙ ЖИТТЯ І ПОВСЯКДЕННЯ ІНТЕРНОВАНИХ ВОЯКІВ АРМІЇ УНР У СТШАЛКОВО, ПОЛЬЩА (перша половина 1922 р.)	69
Шипік Н. Ф. СПРОБА КОЛЕКТИВІЗУВАТИ УКРАЇНЦІВ ЗАКЕРЗОННЯ, ПЕРЕСЕЛЕНИХ З ПОЛЬЩІ НА ДОНЕЧЧИНУ (ЗА МАТЕРІАЛАМИ ДІЛОВОДНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ)	81

ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

Averyanov A. FEATURES OF THE POLITICAL PROCESS IN THE DONETSK REGION AFTER 2014	91
Балух О. В. БОРОТЬБА ЗА ПОКУТТЯ ТА ПОЛЬСЬКО-МОЛДАВСЬКА ВІЙНА 1506- 1510 рр.	102

УДК 94(477.86):355.48(438:478)"1506/1510"

О. В. Балух

БОРОТЬБА ЗА ПОКУТТЯ ТА ПОЛЬСЬКО-МОЛДАВСЬКА ВІЙНА 1506-1510 рр.

У статті розглядаються питання політичної приналежності Покуття – спірної території між Польщею та Молдавією наприкінці XV– на початку XVI ст. У роки правління Стефана III (1457–1504) та Богдана III (1504–1517) ці території, в тому числі й Буковини, стають ареною протистояння могутніх держав – Османської імперії, Польщі, Угорщини та Молдавії, а також запеклих польсько-молдавських збройних сутичок у 1506-1510 рр. Для Польщі молдавські землі були своєрідною буферною зоною від турків, для Туреччини – представляли значний інтерес через свої оборонні споруди, а саме Сучавську та Хотинську фортеці.

Ключові слова: Північна Буковина, Покуття, Стефан III, Богдан III, Молдавія, Польща, Угорщина, Османська імперія.

DOI 10.34079/2226-2830-2021-11-30-7-102-121

Загальновідомо, що північномолдавські землі Буковини і Хотинщини упродовж доби Середньовіччя намагалися загарбати такі потужні держави як Туреччина і Польща. Молдавія, внаслідок свого вдалого географічного розташування, знаходилася на перехресті важливих торговельних шляхів і на кордонах різних держав. Тому часто ставала ареною кровопролитних війн і запеклих битв, у яких брали участь значні військові формування. Ця обставина суттєво вплинула на воєнно-політичне та соціально-економічне становище Буковини і її місцевого населення. Однією зі знакових подій кінця XV – початку XVI ст. стала боротьба за Покуття, яке межувало з Буковиною, між Польщею та Молдавією, яка вилілася у чергову війну між ними у 1506-1510 рр. Для історії краю надто важливим є аналіз маловідомих фактів, які суттєво вплинули на його розвиток на початку XVI ст.

Означена проблематика частково порушувалася в окремих дослідженнях К. Немчик (Niemyczuk, 2014), І. Чаманської (Czamańska, 1996), Л. Семьоновой (Семенова, 1972; 2006), О. Масана (Масан, 2005; 2007), А. Жуковського (Жуковский, 1991), О. Балуха (Балух, 2009; 2011; 2008a; 2008b; 2008c; 2008d; 2014), Г. Гонци (Гонца, 1984) та ін. Проте, зазначені автори лише частково висвітлювали питання воєнно-політичної історії буковинських земель. Упродовж останніх десятиліть дослідники чимраз частіше звертаються до даної проблематики, і, в тій чи іншій мірі, розглядають питання щодо війни між Польщею та Молдавією у 1506–1510 рр.

Основними джерелами, використаними у роботі є: Документи Стефана Великого (Bogdan, publ. 1913; Densușianu, publ. 1891; 1892; Costachescu, 1932), "Літопис Землі Молдавської" Г. Уреке (Ureche, 1990), Бистрицький літопис (Бистрицкая летопись 1359–1507 гг., 1976), Слов'яно-молдавські літописи XV–XVI ст. (Молдавско-немецкая летопись 1457–1499 гг., 1976; Молдавско-польская летопись 1352–1564 гг., 1976), "Хроніки" М. Стрийковського (Стрийковский, 2011), Ф. Софоновича (Софонович, 1992), М. Бельського (Bielski, 1856a; 1856b) та ін.

Мета статті полягає у тому, щоб розкрити передумови, хід і наслідки боротьби за Покуття та її вплив на війну Молдавії й Польщі на початку XVI ст. Для досягнення мети автор ставить такі завдання: висвітлити передумови погіршення польсько-молдавських відносин у другій половині XV ст.; охарактеризувати боротьбу за Покуття наприкінці XV – на початку XVI ст.; дослідити специфіку воєнно-політичних відносин Молдавії з Польщею, що стосувалися буковинських земель; розкрити наслідки подій польсько-молдавської війни 1506-1510 рр. у контексті історії Північної Буковини.

Однією із основних проблем, які формували відносини Польського королівства та Молдавської держави в добу пізнього Середньовіччя, було питання політичної приналежності Покуття. Тому на початку XVI століття у польсько-молдавських відносинах і постало питання боротьби за Покутську землю, територію розташовану над Верхнім Прутом. Отже, для початку з'ясуємо докладніше причини виникнення "покутського питання". Ця заплутана проблема бере свій початок ще з кінця XIV ст. Покутська земля увійшла до складу Польського королівства в 1349 році у складі Галицько-Волинської Русі (Borzemski, 1889, с.172). Однак 27 січня 1388 р. у Луцьку польський король Владислав II видав Петру I Мушату грамоту, згідно з якою господар Молдавії, "зять і приятель наш, позичив нам 4 тисячі рублів фряжського срібла" терміном на 3 роки. В разі неповернення позик господар Петро, його брат Роман та їхні нащадки отримували в заставу Галич із волостю з правом користуватися нею доти, поки король не віддасть усі позичені гроші (Григорович, сост., 1846, с.22-23; Пешак, ред. 1974, с.79-80; Costachescu, 1932, с.605; Jeremia, 1992, с.18; Балух, 2008d, с.152).

На думку деяких істориків, застава Галича свідчила про приналежність Покуття до Молдавії, тому що, мовляв, Галицька волость повинна була межувати з молдавськими володіннями. Проте, у вересні 1387 р. у Коломиї продовжувала перебувати польська адміністрація (Грабовецький, 1996, с.23-24). Найпереконливіше це заплутане питання вирішив П. Параска (Параска, 1981, с.21-31). Він звернув увагу на те, що вже 10 лютого, тобто через два тижні Петру I видав у Сучаві полякам 3 тис. руб. тією ж вагою, якою він почав давати в Луцьку, і просив короля написати розписку на 3 тис. руб. (Costachescu, 1932, с.603-604). П. Параска припустив, що увесь займ становив все-таки 4 тис. руб., з яких 1 тис. була видана у Луцьку, а 3 тис. – у Сучаві. Петру Мушата більше влаштовувало оформлення позики в 4 тис. руб. не як однієї, а як двох окремих – луцької на 1 тис. і сучавської на 3 тис. руб. Молдавський дослідник висунув аргументи на користь того, що луцька позика на 1 тис. руб. була оформлена окремою борговою грамотою під заставу Покуття з Коломиєю і Снятином. Поляки сплатили до 1391 р. борг 3 тис. руб., і питання про заставу Галича було зняте з порядку денного. Петру Мушат повернув Владиславу II боргову грамоту від 27 січня 1388 р. на 4 тис. руб., але затримав іншу грамоту – на 1 тис. руб. Король, отримавши грамоту, в якій мова йшла про 4 тис. руб., вирішив не віддавати решту боргу, що й спричинило пізніші молдавсько-польські конфлікти з приводу Покуття (Параска, 1981, с.27; Балух, 2008а, с.402).

Наприкінці 1391 – на початку 1392 рр. після смерті Петру I Мушата, новим господарем Молдавії став його брат Роман I (Morgenbesser, 1892, с.41). 5 січня 1393 р. він теж склав васальну присягу Владиславу II (Ягайлу), зобов'язавшись надавати допомогу Польщі проти всіх її ворогів, окрім Пруссії та Литви (Costachescu, 1932, с.607-608; Балух, 2008а, с.402). За час свого господарювання Роман I розширив межі Молдавії від "гір аж до Чорного моря" (Балух, 2008с, с.152). Не виключено, що військо Романа Мушата вторглося й на Покуття (Czamańska, 1996, с.57). Проте вже восени 1393 р. Роман I порушив умови договору,

підтримавши подільського князя Федора Коріятовича у його боротьбі проти великого князя Вітовта (Шабульдо, 1987, с.139-140; Войтович, 1996, с.112). Князь Свидригайло, за наказом Владислава II, вторгнувся у Молдавію і захопив у полон Романа I (Costachescu, 1932, с.617-618). Існує припущення, що польські війська тоді ж зайняли замки у Шипинській землі, а саме Цецин і Хмелів (Боднарюк та Масан, 2000, с.225). Тоді польський король надав молдавський престол своєму ставленику Стефану, який зобов'язувався виконувати усі попередні домовленості, висунуті поляками. Наприкінці 1394 р. посланці Стефана I обіцяли Владиславу II, що новий господар Молдавії присягне йому на вірність і не згадуватиме "про Коломию і про Снятиніпро Покуття", „а про Цецин і про Хмелів" домовлятиметься під час особистої зустрічі з ним та буде діяти згідно з волею польського короля (Costachescu, 1932, с.609-610). Таким чином, польський монарх жорстко поставив питання: якщо Стефан I відмовиться від претензій на Покуття, то збереже владу над Шипинською землею.

Наступна згадка про польський борг і Покуття припадає на початок XV ст. Претендент на господарський престол Івашко Мушат у Бересті наприкінці 1400 р. склав васальну присягу Владиславу II та Вітовту, обіцяючи віддати Польщі Шипинську землю, відмовитися від грошей, позичених королю Петру I, і повернути грамоти з борговими розписками ("листами") (Уляницький, 1887, с.11-12; Costachescu, 1932, с.616; Nistor, 1910, с.36). Очевидно, мова йшла про боргові зобов'язання щодо луцької позики в 1 тис. руб. під заставу Покуття (Балух, 2008а, с.404; Боднарюк та Масан, 2000, с.226; Параска, 1981, с.27).

1 серпня 1404 р. у Кам'янці відбулося складання особистої присяги на вірність Владиславу II нового молдавського господаря Олександра I Доброго та його бояр (Costachescu, 1932, с.625). Очевидно, що у перші роки свого правління господар Молдавії утримувався від висунування будь-яких територіальних претензій щодо Покуття.

25 травня 1411 р. Олександр I склав нову присягу на вірність королю Польщі. Від останнього господар Молдавії вимагав повернути "позичені полякам Петру I Мушатов ще в 1388 р." 1 тис. руб. Зважаючи на загрозу з боку Угорщини, Владислав II визнав борг перед молдавським господарем та зобов'язався виплатити його впродовж двох років, а заставою будуть служити "нашіміста Снятин і Коломия, і Покуцька земля" (Costachescu, 1932, с.640; Балух, 2008b, с.177).

У 1415 р. у Снятині, на кордоні Покуття з Шипинською землею, вже особисто зустрілися господар Молдавії із королем Польщі. Там Олександр I склав васальну присягу на вірність Владиславу II, текст якої, на жаль, не зберігся (Morgenbesser, 1892, с.52; Nistor, 1910, с.37-38). Місто Снятин було вибране не випадково. Складання присяги саме в ньому вказувало на те, що молдавський господар визнавав приналежність Снятина до Польщі. Проте, термін сплати боргу Олександру I в 1 тис. руб. під заставу Покуття зі Снятином і Коломиєю, завершився у 1413 р., а сама позикатак і не була повернута (Параска, 1981, с.27-28; Балух, 2008b, с.177-178). Отже, дані події засвідчують відсутність територіальних претензій у короля Владислава II щодо Молдавії. Очевидно, що господар Олександр I так і не пішов на радикальні дії щодо Покуття, зважаючи на можливість втрати стратегічно важливу Шипинську землю.

На початку 30-х років XV ст. відбулися серйозні зміни у польсько-молдавських відносинах, внаслідок зближення господаря Молдавії з претендентом на князівський престол Литви – Свидригайлом (Балух, 2008b, с.179). Олександр I вирішив позбутися сюзеренітету Польщі та поширити свою владу на Покуття, приєднавши у 1431 р. до антипольської коаліції, створеної Свидригайлом (Czamańska, 1996, с.83). Після початку польсько-литовських воєнних дій, надаючи допомогу Свидригайлу, Олександр I здійснив

наступ на Покуття, Галицьку та Кам'янецьку землі, спаливши Снятин і Коломию, а також розорив частину Поділля (Bielski, 1856a, с.610). Проте, військо братів Бучацьких (Міхаїла, Дитріха та Мужила), маєтності яких у Галичині та на Поділлі зазнали значних спустошень, наздогнало молдавську армію під час форсування річки Дністер і завдало їй поразки (Сперальський, 2001, с.22). Основним наслідком цих подій було те, що Шипинську землю, включаючи Хотин, захопили поляки (Czamańska, 1996, с.72). “Ледве з тієї поразки сам воєвода Олександр утік і потім швидко помер з великого жалю”, – писав польський хроніст М. Бельський (Bielski, 1856a, с.610). Отже, 1 січня 1432 р. завершилося правління Олександра I Доброго, а Покуття продовжувало залишатися у складі Польщі.

Налагоджувати зіпсовані даним конфліктом зв'язки з Польщею та її королем Владиславом II довелося його старшому сину Іліяшу, який на початку 1432 р. був проголошений господарем Молдавії. Проте останній, повинен був рахуватися зі своїм братом Стефаном, як співправителем (Балух, 2014, с.96). На початку 1433 р. на польсько-молдавському прикордонні відбувалися збройні сутички, зокрема і на території Шипинської землі (Масан, 2005, с.40). Поразки в них засвідчили нереальність молдавських планів щодо оволодіння Покуття. Тому Іліяш у травні 1433 р. спробував примиритися з королем Польщі (Балух, 2008с, с.38). Судячи з розвитку подій, Владислав II не довіряв Іліяшу, а зробив ставку саме на Стефана (Czamańska, 1996, с.93). Останній захопив владу у Молдавії у жовтні 1433 р. (Бистрицькая летопись 1359–1507 гг., 1976, с.25). Стефан II, ставши новим господарем, 13 грудня 1433 р. визнав себе васалом Владислава II (Costachescu, 1932, с.654-657). Господар Молдавії також присягнув на вірність Польщі перед подільським старостою М. Бучацьким (Costachescu, 1932, с.657-661), у Коломиї, під час особистої зустрічі з ним (Jabłonowski, 1878,с.7). У цьому документі був вміщений уривок, згідно якого Польща залишалася за собою закладену 1388 р. та перезакладена у 1411 р. Покутську землю. Зокрема, там писалося, що “Покутська земля, яка здавна служила зі своєю границею, з віку наша (польська. – О.Б.)” (Costachescu, 1932, с.661). Очевидно, Стефан II пішов на такий крок щоб врегулювати територіальні конфлікти на польсько-молдавському прикордонні. Отже, Покуття залишалася під владою Польщі.

У серпні 1435 р., внаслідок політики “двовладдя”, Стефан II отримав Нижню, тобто південну Молдавію (“Цара де Жос”) з резиденцією у Васлуї, а Іліяш – Верхню, або північну частину держави (“Цара де Сус”), до складу якої входила Шипинська земля, з резиденцією у Сучаві (Исторические связи народов СССР и Румынии в XV – начале XVIII в., 1965, с.122; Costachescu, 1932, с.681-682). Однак, 19 і 23 вересня 1436 р.у Львові Іліяш I складає васальну присягу новому польському королю Владиславу III (1434–1444), де була підписана окрема грамота, згідно якої молдавський господар визнавав “шкоду” заподіяну його батьком Олександром I на Покутті (Costachescu, 1932, с.706-707; Czamańska, 1996, с.97).

Проте наступні господарі Молдавії не висували територіальних претензій щодо Покуття, сконцентрувавши свою увагу, в основному, на боротьбі за молдавський престол та утриманні власних земель. Отже, молдавські господарі, протягом першої половини XV ст., в тій чи іншій мірі, вели боротьбу за покутські землі, у першу чергу згадуючи про неповернення частини позики 1388 р. під заставу Покуття.

Продовжив польсько-молдавське суперництво за Покуття наприкінці XV ст. господар Стефан III. Скориставшись погіршенням стосунків Польщі та Молдавії, він у 1488 р. здійснив збройне вторгнення молдавських військ у Покутську землю, оскільки здавна висував претензії щодо неї (Czamańska, 1996, с.158). Військові загони молдавського господаря вдерлися і загарбали територію Покуття, але надовго утримати її не змогли.

На початку літа 1490 р. господар Молдавії дізнався, що коронне військо на чолі з Яном Ольбрахтом вирушило в похід до Угорщини, щоб силою захопити угорський престол (Ботушанський, ред. 1998, с.33). Скориставшись відсутністю королевича у Польщі, у липні-серпні 1490 р. відбувається наступний військовий похід на Покуття. Донедавна він трактувався як селянське повстання на Прикарпатті під проводом Мухи, зокрема, дослідженню цієї проблеми приділив увагу В. Грабовецький (Грабовецький, 1979). Однак, чернівецький краснавець О. Масан довів, що "документальні та наративні джерела початку 90-х років XV ст. дозволяють дійти однозначного висновку, що цей рух ініціював молдавський господар Стефан III" (Масан, 2005, с.59).

Отже, спланована військова експедиція у Покуття розпочалася влітку 1490 р., а очолив її Муха. В. Грабовецький вважав його "виходцем із середовища українських селян" (Грабовецький, 1996, с.76). Існує думка, що він був "досвідченим воїном" (Ботушанський, ред. 1998, с.33), "чоловік до зброї та бою завзятий" (Жуковський, 1991, с.61). Похід у Покуття 1490 р. згаданий і в Молдавсько-німецькому літописі: "Послав воєвода Стефан одного боярина в Землю русинів і він зайняв її аж до Галича". Були захоплені міста Снятин, Коломия, Галич, проте поляки "розгромили його військо біля Рогатина" (Молдавско-німецькая летопись 1457–1499 г., 1976, с.53). Частина здобичі все ж була відправлена на Буковину (Ботушанський, ред. 1998, с.33), до господаря Стефана III.

Документальні дані свідчать також про участь турків у військову Мухи, зокрема, "Снятин обложив турецький султан з усіма силами своїми, і пушками, під'юджений самим воєводою (Стефаном III. – О.Б.) знищити все, що стоїть на шляху, щоб підкорити своєму пануванню" (Lewicki, 1894, с.368-369). Отже, можемо стверджувати, що саме Стефан III був ініціатором походу на Покуття 1490 р.

У 1491 р. він здійснив черговий напад на землі Покуття задля повернення витрат з державної скарбниці Молдавії в результаті виплати данини турецькому султану. За свідченнями молдавського історика Г. Гонци, тоді Покуття не було захоплене, проте напад став причиною нових молдавсько-польських конфліктів кінця XV – початку XVI ст. (Гонца, 1984, с.40). Таким чином, події 1491 р. продовжили і так напружені відносини Польщі та Молдавії, що безумовно відповідає перебігу наступних подій у боротьбі за Покуття.

На початку червня 1492 р. помирає польський король Казимир IV Ягеллончик (1447–1492), і Стефан III вирішив скористатися цими подіями, направивши у покутські землі молдавські війська, очолювані його старшим сином Олександром. Він нападає на Покуття, розоривши Коломию, а в 1493 р. ще й спустошує подільські землі (Балух, 2014, с.146; Масан, 2005, с.61; Czamańska, 1996, с.164; Papee, 1999, с.43).

30 вересня 1492 р. польський престол перейшов до Яна Ольбрахта (1492–1501), який, у першу чергу, бажав відплатити Стефану III за напади молдавських військ на покутські та подільські землі у 1488 р. і 1490-1493 рр., що завадило йому оволодіти королівським престолом Угорщини (Семенова, 1972, с.225-226). Отже, польсько-молдавські військово-політичні стосунки в черговий раз серйозно погіршилися і, за влучним висловом О. Масана, "переросли у перманентний конфлікт на Покутті" (Масан, 2005, с.59).

Вищезазначені події стали однією із причин польсько-молдавської війни 1497-1499 рр. Наприкінці літа 1497 р. польський король під прикриттям «Чорноморської» експедиції на захоплені турками у 1484 р. молдавські міста-порти Кілію та Білгород здійснив напад на Молдавію. Армія Яна Ольбрахта безрезультатно облягала фортецю у Сучаві (24 вересня-16 жовтня 1497 р.) та, відступаючи, зазнала важких втрат у битвах під Козмином (26 жовтня

1497 р.), під Ленківцями (29 жовтня 1497 р.) і під Чернівцями (30 жовтня 1497 р.) (Статти, 2004, с.29-30).

Щоб помститися Яну Ольбрахту за підступний напад на молдавські землі, Стефан III влітку 1498 року сам вдерся до Польщі. Спочатку молдавські війська пограбували спалили Тереховлю, потім завдали значних руйнувань містам Бучач та Підгайці, а на завершення дісталися до передмістя Галича і Покуття, грабуючи їх (Стати, 2002, с.76). У Бистрицькому літописі зазначалося, що військо молдавського воєводи, "перейшовши річку Дністер з цього боку біля Галича", знищувало все вогнем і мечем так, що "запустила Подільська земля, та пішов (Стефан III. – О.Б.) з великою перемогою в свою землю" (Бистрицкая летопись 1359–1507 гг., 1976, с.33-34).

Польсько-молдавська війна була завершена після підписання договору про мир і взаємодопомогу між Польщею, Молдавією та Угорщиною у 1499 р. (Балух, 2014, с.164-166). У результаті підписання цієї угоди польський король сподівався, що конфлікти зі Стефаном III припиняться. Проте останній, за словами молдавського посла Луки Арборе, почав висувати претензії щодо Покуття та вимагав убивства претендента на молдавський престол Іліяша, який перебував у Польщі (Niemczyk, 2014, с.160; Spieralski, 1965, с.77-78). Хоча румунський історик І. Ністор хибно вважав, що тоді Покуття перебувало у складі Молдавії (Nistor, 1910, с.58).

На початку XVI ст. польсько-молдавські відносини знову набувають конфліктного характеру. В першу чергу це пов'язано із невирішеним питанням щодо політичної приналежності Покуття.

Стефан III прагнув приєднати покутські землі до своєї держави, а отже вимагав через своїх послів від короля Яна Ольбрахта, щоб той передав Молдавії Покутські землі. Польський король прагнув вирішити даний конфлікт, відступивши Покуття молдавському господарю тому, що назривав воєнний конфлікт з Тевтонським орденом у Пруссії, а мати поряд дуже небезпечного супротивника, такого як Стефан III, він не хотів (Масан, 2005, с.69; Рарее, 1999, с.187).

Стефан III також вимагав появи польських та угорських комісарів, які прийматимуть рішення разом з молдавськими комісарами щодо приналежності спірної території, тобто Покуття. З цією метою у грудні 1500 р. до Молдавії прибув архієпископ А. Боришевський з пропозицією про організацію прикордонного конгресу на 29 вересня 1501 р., що дозволило би полякам тимчасово заспокоїти молдавську сторону під час запланованої Польщею Пруської експедиції (Niemczyk, 2014, с.160-161).

Щоб на деякий час вгамувати пил господаря Молдавії, сеймовий суд, скликаний Яном Ольбрахтом, прийняв рішення щодо страти претендента на господарський престол, сина экс-господаря Петра Арона – Іліяша, який знаходився у польській в'язниці. Його стратили на очах послів з Молдавії у середині березня 1501 р. (Сперальский, 2001, с.53; Czamańska, 1996, с.185). Таким чином, Стефан III позбувся ймовірного претендента на господарський престол та зміг сконцентрувати свою увагу на вирішенні покутського питання.

У червні 1501 р. помирає Ян Ольбрахт (Зашкільняк та Кричун, 2002, с.97, 114; Czamańska, 1996, с.185), однак конфлікт із Молдавією щодо Покуття так і не був вирішений. Господар Молдавії, скориставшись періодом безкоролів'я, скеровує свою армію у Покуття і Поділля, де піддає спустошенню коронні землі цим самим продемонстрував реальність молдавських претензій щодо Польщі (Масан, 2005, с.69). У вересні 1501 р., внаслідок воєнної сутички на польсько-молдавському прикордонні, частина подільських жителів на

деякий час була відправлена у Молдавію (Czamańska, 1996, с.185), що також свідчило про серйозні наміри молдавського господаря.

Тим часом Туреччина нарощувала свій вплив у Центрально-Східній Європі, але у 1499 р. Стефан III вирішив відмовитися від сплати хараджу (щорічної данини) турецькому султану (Греков, ред. 1984, с.125; Драгнев, ред. 1987, с.98), а молдавська армія на чолі з великим ворніком С. Болдуром спробувала повернути міста-порти Кілію та Білгород (Гонца, 1984, с.52), втрачені господарем Молдавії у 1484 р., проте безрезультатно. Щоб не допустити руйнівних нападів на молдавські землі у відповідь, Стефан III направив свого посла до Стамбула, де в червні 1501 р. було мирно врегульовано відносини з Османською імперією (Драгнев, ред. 1987, с.98). Але Молдавія змушена була щорічно виплачувати харадж, який становив 5 тис. турецьких золотих (Гонца, 1984, с.128).

Поновивши мир з турецьким султаном, Стефан III продовжує висувати претензії щодо Покутської землі і вирішує силою заволодіти нею, використавши військові дії нового короля Польщі та великого князя литовського Олександра I (1501–1506) проти великого московського князя Івана III, а після цього шляхом переговорів закріпити їх за Молдавією (Балух, 2014, с.168).

У свій час А. Жуковський вказував, що в цей час “з наслідником Ольбрахта, королем Олександром, Стефан намагався жити у згоді”, а також зазначав, що “в 1501 р. Стефан вибачився перед Олександром за те, що не зміг прибути на його коронацію і передусім бажав, щоб устійнити спільну границю”, і щоб “визнати зверхність Молдавії над Буковиною” (території над Прутом, Сіретом, Черемошем і Сучавою) (Жуковський, 1991, с.62). На нашу думку, молдавський господар повинен був вимагати визнання зверхності саме над Покуттям, а не над “Буковиною” тому, що буковинські землі здавна перебували у складі Молдавії і щодо них в цей час не висувалося жодних територіальних претензій (Балух, 2009, с.5).

Та все ж глави обидвох держав домовилися про проведення прикордонного з'їзду щодо покутської території та інших проблем, який був призначений на 8 вересня, а пізніше перенесений на 29 вересня 1502 р. (Niemyzyk, 2014, с.162-163). На думку І. Чаманської, кінцевий термін обов'язкового виконання домовленості був 8 вересня, однак через пізніше прибуття польських депутатів, переговори відклали до 30 вересня. Щодо причин затримки авторка подає кілька варіантів. Це могли бути хвороба посланця, татарська навала на польські землі тощо (Czamańska, 1996, с.187-188). Очевидно, що польська дослідниця не підтримує дату проведення з'їзду 29 вересня 1502 р. Проте у встановлений час польська сторона все ж не прибула на цю зустріч, що і стало причиною чергового загострення польсько-молдавських відносин.

У вересні 1502 р. за наказом господаря Молдавії молдавські війська перетнули польсько-молдавське прикордоння, окупувавши Покуття аж до Галича (Масан, 2005, с.70; Spieralski, 1965, с.83; Czamańska, 1996, с.188-189). Підтвердженням цього є лист коменданта міста Львова до короля Польщі, у якому зазначалося, що в цей час “Стефан знищив сплави у Карапчеві та вимагав мита в Коломиї та Галичі” (Жуковський, 1991, с.62). Наприкінці вересня окупація була завершена і Стефан III розпочав адміністративну організацію захопленої провінції (Spieralski, 1965, с.89). Туди призначили молдавських пиркалабів, у фортеці – гарнізони, а у міста і торги – митників (Стати, 2002, с.77). Таким чином, затягування часу поляками вичерпало терпіння господаря Молдавії, який не чекаючи прибуття польської делегації у вересні, здійснив анексію Покуття, скориставшись сприятливим моментом – нападом татар на Польщу. Стефан III притримувався позиції, що

ця земля поправу належить Молдавії, а поляки, не прибувши на зустріч, втратили будь-які права на неї.

У “Повідомленні краківського декана Кжицького у польському сеймі в листопаді 1502 р. про вторгнення молдаван і турків та про симпатії населення Поділля до Молдавії” зазначалося, що “Валах (Стефан III. – О.Б.) організував сам напад і взяв у ньому участь” (Костакэл, В.А., Пушкарев, Л.Н. и Русеев, Е.М., 1965, с.87-89). Проте відомим є факт, що молдавський господар на той час вже був поважного віку, страждав від захворювання суглобів, очевидно, артритом, тому не міг їздити верхи на коні, а отже, в умовах дошової осінньої пори не міг особисто керувати анексією Покуття (Балух, 2011, с.123-124; Балух, 2014, с.169). У цьому ”повідомленні” також вказувалося, що “Валах (Стефан III. – О.Б.) зібрав свій народ і приєднав до себе турків і з усім військовим спорядженням заявив, що хоче завоювати фортеці, такі як: Галич, Бучач, Червоний, Язловець і Кам’янець”, а також: “якщо ваша величність (Олександр I. – О.Б.) бажає зберегти землі Поділля, які під впливом подій починають хвилюватися та переходити до Валаха (Стефана III. – О.Б.), то потрібно чинити опір загарбникам” (Костакэл, В.А., Пушкарев, Л.Н. и Русеев, Е.М., 1965, с.88). Це засвідчує факт, що, окрім анексії Покуття, Стефан III за допомогою турків, з якими він поновив мирну угоду у червні 1501 р., здійснив напад ще і на Поділля (Балух, 2014, с.169).

Про молдавське вторгнення на Покуття у 1502 р. повідомляв і А. Жуковський, зазначаючи, що ”Стефан рекрутував у цій Буковині (очевидно, Покутті. – О.Б.) 3000 людей, які піддалися Молдаванові (читай Стефанові) і втекли до нього; він дав їм зброю і за два тижні мав би їх перевіряти”, додаючи, що ”коли Ваша Величність (король Польщі. – О.Б.) не вживе інших заходів у цих місцевостях (читай Буковині і Покутті), то всі українці напевно підуть до воєводи” (Жуковський, 1991, с.62). Отже, А. Жуковський також вказує, що Покутська земля у 1502 р. була загарбана Стефаном III, і населення Покуття прихильно зустріло та навіть почало приєднуватися до його війська.

Польський уряд і король Олександр I, задіяні у війні з Московією, не маючи можливості вирішити ”покутське питання” військовим шляхом, спробували врегулювати даний територіальний конфлікт шляхом переговорів. Тому лише через рік після анексії Покуття, а саме 2 листопада 1503 р. до Чернівців, де тоді знаходився Стефан III, приїхав польський посланець М. Фірлей (Bogdan, publ. 1913, с.472-482; Czamańska, 1996, с.190), який, очевидно, прагнув схилити господаря повернути покутські землі до Польщі. Однак триденна зустріч завершилася безрезультатно. Стефан III заявляв М. Фірлею, що “та багата земля, що від Галичини долиною Буковини між Дністром і Полонинами, що століттями належала до Молдавської землі, і силою відлучена від Молдавії з давніх давен”, додаючи, що “Мовиш мені про причини, за якими я повинен віддати тобі землі, які мечем здобув. Якщо вже взяв ту багату землю, то хочу щоб нам вона і дісталася” (Bogdan, publ. 1913, с.479). Отже, до консенсусу так і не дійшли, оскільки молдавський господар прагнув зберегти грошовите і врожайне Покуття. Воно залишалося у складі Молдавської держави аж до смерті Стефана III Великого (2 липня 1504 р.) (Балух, 2014, с.170).

Перед своєю смертю господар Молдавії примусив великих бояр присягнути на вірність своєму сину Богдану III (1504-1517), який став новим молдавським господарем (Балух, 2011, с.124). Зустрічаються також його прізвиська Одноокий, Кривий та Страшний (чел Грозову) (Стати, 2002, с.133-134), що свідчить про природні чи набуті фізіологічні вади господаря Молдавії.

Але після 47-річного авторитарного господарювання Стефана III посилюється боярська опозиція до влади, що ледь не розпочала міжусобну боротьбу в середині країни. Олександр I, підтримуючи претендента на господарський престол – сучавського пиркалаба Луку Арборе, прагнув використати внутрішньополітичну скруту та здійснити напад на Молдавію (Драгнев, ред. 1987, с.99). Проте король Угорщини Владислав II, як молдавський сюзерен, відмовляв короля Польщі від здійснення походу у Молдавію, який би погіршив її міжнародне становище, бо Богдан III міг розчаруватися в угорській та польській політиці, покликавши турків і татар собі на допомогу (Балух, 2014, с.170). Тим більше що, зайнявши молдавський престол, Богдан III направив великого логофета І. Тевтула до Стамбула з даниною турецькому султану, який визнав його господарем Молдавії (Семенова, 2006, с.129).

Бажаючи покращити своє внутрішньополітичне становище і прагнучи врегулювати відносини з Олександром I, молдавський господар на початку 1505 р. відправив до Польщі своє посольство із пропозицією видати за нього заміж наймолодшу сестру короля – Єлизавету Ягеллончик. Польський король замість вимагав передати захоплене у 1502 р. Покуття і для тіснішої співпраці зобов'язував Богдана III укласти союз із Польщею. Зваживши всі за і проти, господар Молдавії пішов на вимоги Олександра I, тому вже на початку вересня 1505 р. на сусідні терени Чернівецької або Хотинської волостей повернулася попередня адміністрація та посадовці, а молдавські війська залишили Покуття Польщі (Балух, 2014, с.170-171; Масан, 2005, с.70; Сперальський, 2001, с.57-59).

У лютому 1506 р. був укладений попередній шлюбний контракт між господарем Богданом III та польською королівною Єлизаветою Ягеллончик. Проте, навіть після повернення Покутської землі до складу Польщі та підписання попередньої шлюбної угоди, весілля так і не відбулося, оскільки 19 серпня 1506 р. раптово помер польський монарх Олександр I (Масан, 2005, с.70). Новий польський король і великий князь литовський Сигізмунд I (1506–1548) вирішив не видавати Єлизавету за Богдана III, а також відмовився укладати угоду про союз із Молдавською державою. Така позиція короля та польського уряду стала причиною нової війни Молдавії проти Польського королівства, яка почалася восени 1506 р. і завершилася лише на початку 1510 р. (Мохов, 1964, с.200). Отже, тогочасні польсько-молдавські відносини в черговий раз суттєво погіршилися.

Польсько-молдавська війна почалася у вересні 1506 р., коли господар Богдан III на чолі молдавського війська окупував Покуття і повернув туди свою адміністрацію (Densușianu, 1892, с.550). До середини вересня усе Покуття було захоплене молдавськими військами (Niemczyk, 2014, с.169). Літописець Г. Уреке зазначав, що “воєвода Богдан, побачивши, що з доброї волі користі не має, і бажаючи ганьбу свою змити кров'ю невинною і залишивши дружнє серце своє, береться він за зброю і збирає всю країну, і увійшов у Країну Лядську (Польщу. – О.Б.), де захопив Покуття і залишив там своїх людей, проте сам, грабуючи (все на своєму шляху. – О.Б.), повернувся назад” (Ureche, 1990, с.66-67).

Король Сигізмунд I, прагнучи помститися за напад Богдану III, направив у Покуття коронне військо, очолюване краківським воєводою М. Каменецьким (Балух, 2014, с.172; Масан, 2007, с.72). Його кількість за різними даними становила від 2,5 тис. до 4 тис. воїнів. Вони швидко розбили молдавський загін із 600 воїнів та звільнили Покуття. Прогнавши молдавські військові загоны з покутських земель, вони рушили на Буковину. М. Каменецький діяв швидко, щоб здивувати свого суперника. Вже через три тижні після того, як Богдан III окупував Покуття, близько 29 вересня польська армія перетнула Дністер (Niemczyk, 2014, с.169).

Відзначилися у цих боях Єжи та Фелікс Струсі, які із загоном у 500 воїнів заглибилися у молдавські землі (очевидно буковинські) та вступили у бій з переважаючими військами Богдана III. Проте армія господаря Молдавії, влаштувавши пастку, розгромила передовий польський загін. Фелікс був убитий в бою, а Єжи потрапив до полону (Шенк, 2008, с.15; Plewczyński, 2011, с.152; Масан, 2007, с.72). Польський історик С. Сарницький також зазначав, що у 1506 р. "два брати Струсі, войовничі і відважні юнаки, були оточені волохами (молдаванами. – О.Б.) і вбиті" (Sarniciei, 1587, с.379).

Однак, попри незначні поразки, польські війська завдали відчутних втрат армії Богдана III, зокрема у битві під Чернівцями, де на початку жовтня був розбитий кількатисячний загін на чолі з молдавським воєначальником Копачем. У бою загинув хотинський перкалаб, а сам Копач врятувався лише втечею (Plewczyński, 2011, с.152). Автор поділяє думку румунського історика Ніколає Йорги про вбивство пиркалаба Хотина, що це не міг бути ні Негрило, ні Теодор, які згадуються пізніше. Він також доводив, що тоді воєначальником молдавської армії мав бути ніхто інший, як сучавський пиркалаб Лука Арборе, проте поляки помилково називали його Копачем (Iorga, 1970, с.113).

Коронні війська розорили і спалили чимало буковинських міст та сіл, "і дійшли вони аж до Ботошан". Повернулися назад до польських володінь лише наприкінці жовтня 1506 р. (Ureche, 1990, с.67). Отже, наслідком подій 1506 р. було те, що Молдавія втратила владу над Покуттям, а її землі, особливо Буковина, зазнали чималих спустошень з боку поляків.

Але вже наприкінці травня 1507 р. було укладено польсько-угорську угоду щодо співпраці та оборони від ворогів, в якій король Польщі відмовився від претензій на Молдавську державу на користь встановлення в ній угорського протекторату (Звягіна, 2017, с.289; Vaczkowski, 2012, с.497).

Польський король протягом тривалого часу (з 1507 до 1508 рр.) прагнув нормалізувати воєнно-політичні стосунки з молдавським господарем, проте без вагомих успіхів. Це пов'язано в першу чергу з тим, що Богдан III продовжував вимагати виконувати попередні домовленості (Масан, 2005, с.70). Наслідком польсько-молдавських конфліктів у цей час була активізація боярської опозиції у Молдавії, яку підтримав, зі згоди Кракова, господар Валахії Раду IV Великий (1495–1508). Останній здійснив кілька походів на молдавські землі, що змусило молдавського господаря вести військові дії на двох фронтах (Драгнев, ред. 1987, с.101). Таким чином, в цей час між Польщею та Молдавією продовжували зберігатися напружені відносини.

Молдавський господар, розгніваний на польського короля за анексію Покуття та розірвання шлюбу з Єлизаветою Ягеллончик (D'Antoni, 1880, с.82-83; Cristea, 2014, с.204), знову спробував завдати нападу на Польщу. Він вирішив скористатися складною ситуацією, яка складалася в Польщі у зв'язку з її участю у Другій Литовсько-московській війні (1507–1508) (Семенова, 2006, с.129).

29 червня 1509 р. молдавські війська на чолі з Богданом III перейшли річку Дністер та вступили на польські землі. 30 червня вони підійшли до Кам'янця та намагалися захопити фортецю. Не зумівши здобувши її, 1 липня почали "від берега Дністра до самого литовського кордону" захоплювати і спалювати українські землі. Першим значним містом на їхньому шляху був Галич, у якому сховалися шляхтичі з навколишніх земель. Богдан III, маючи гармати, не зумів взяти цю фортецю. Були вони також під Львовом, розставивши на горі гармати, обстрілювали місто і замки. Зазнавши чималих втрат, Богдан III відступив від облоги, оскільки дізнався, що король Сигізмунд I вирушив йому на відсіч. Повертаючись назад молдавське військо дійшло до міста Рогатина, спаливши його та забравши з собою

багато скарбів, людей та іншої здобичі. Після цього, Богдан III “розпустив військо під Полонину”, і багато замків і міст вони спалили, і людей багато привели у Молдавію, повернувшись до Сучави (Молдавско-польская летопись 1352–1564 гг., 1976, с.111, 121; Софонович, 1992, с.186; Стрийковський, 2011, с.870). А. Жуковський писав, що “Богдан з великим військом напав на Східну Галичину влітку 1509 р., дійшов аж до Львова, пограбував Рогатин і Галич, забравши велику здобич і багато полонених” (Жуковський, 1991, с.64).

Сигізмунд I, у відповідь за напад Богдана III, у серпні 1509 р. на чолі великого коронного війська, яке налічувало близько 20 тис. воїнів, пішов походом на Молдавію. Проте, діставшись Львова, захворів і змушений був передати командування гетьману М. Каменецькому (Стрийковський, 2011, с.871; Масан, 2005, с.71). Польське військо “землю неприязельську вогнем і мечем збурила, містечка Чернівці, Дорохой, Ботошани, Стефанівці, Хотин та інші населені пункти, двори, села, господарства в попіл перетворила” (Petriceicu-Năjdeu, 1865, с.184-185). ”Загони Миколая Каменецького вигублювали всіх, включно із старими і жінками, а також спалили Шипинці, Чернівці, Хотин і кілька інших міст і багато сіл” на буковинських землях, – зазначав польський хроніст М. Бельський (Bielski, 1856b, с.952-953). Поляки після невдалої облоги Сучавського замку, де перебував господар Богдан III, вирішили відступити до Хотина (Масан, 2005, с.71).

Захопити тоді Хотинську фортецю коронні війська не змогли, однак містечко Хотин, яке розташовувалося поблизу, було вщент спалене (Добржанський, Макар та Масан, 2002, с.76). Під час переправи польської армії через річку Дністер на неї зненацька напали молдавські загони Богдана III. Проте у битві під Хотином, яка відбулася 4 жовтня 1509 р., війська молдавського господаря зазнали поразки.Тоді 30 великих бояр і близько сотні менших були захоплені поляками у полон, а 50 з них страчено після битви (Spieralski, 1965, с.120; Plewczyński, 2011, с.152; Bielski, 1856b, с.953; Ureche, 1990, с.68-69; Стрийковський, 2011, с.871-872; Карпо та Масан, 2002, с.113). Зазнавши поразки, Богдан III змушений був налагоджувати відносини з польським королем.

Господар Молдавії ще на початку січня 1509 р. поновив угоду про військову допомогу з королем Угорщини (Veress, 1914, с.97). За його сприяння тривалі переговори між Польщею та Молдавією призвели до укладання мирного договору 23 січня 1510 р. (Niemyzyk, 2014, с.173; Densușianu, 1891, с.613-617, 624-631). В умовах договору зазначалося, що Богдан III не повинен виступати на боці турецького султана, а також зобов’язувався інформувати польського короля щодо пересування військ Османської імперії. Цією угодою молдавський господар змушений був відмовитися від будь-яких територіальних домагань щодо Польщі. Незважаючи на це, питання щодо Покутської землі залишалося відкритим.

Польща та Молдавія також домовилися про делімітацію буковинсько-покутського кордону в долині річки Черемош, однак це питання відклалося на невизначений час. Було прийняте спільне рішення щодо тимчасового перебування цих земель під управлінням великого логофета Молдавії Іона Теутула (Масан, 2005, с.71). За словами І. Некульче, ще у 1498 р. польський король Ян Ольбрахт логофету І. Теутулу “подарував такі села на кордоні, як: Руське Довгопілля, Путила, Розтоки, Вижниця, Іспас, Мілієве, Велавче, Карапчів, Замостя, Вашківці, Волока” (Neculce, 1990, с.269), отже він і раніше був фактичним власником правобережних сіл на Черемоші. Незважаючи на це, поляки продовжили випас своєї худоби на молдавських пасовищах у долині цієї річки (Балух, 2014, с.172; Ciobanu, 1985, с.116-118).

В умовах цієї угоди був і пункт щодо врегулювання взаємодії старост на польсько-молдавському прикордонні. У ньому йшлося, що коли піддані Сигізмунда I зазнають якоїсь несправедливості з боку підданих Богдана III, то мають право звернутися до старост Чернівців, Хотина або Сорок, щоб вони могли забезпечити справедливість. І, навпаки, піддані молдавського господаря, які зазнали б якихось кривд від підданих короля Польщі, можуть просити справедливості у старост Галича або Кам'янця (Densușianu, 1891, с.617). На думку О. Масана, “включення у договір цього пункту свідчить про те, що існувала реальна потреба у взаємодії прикордонних старост” (Карпо та Масан, 2002, с.114; Масан, 2005, с.71) на буковинсько-покутському кордоні.

Отже, війна Молдавської держави з Польським королівством у 1506 – 1510 рр. завершилася, проте основним наслідком військового конфлікту було неодноразове спустошення прикордонних польсько-молдавських територій, від чого постраждало чимало міст і безліч сіл, в основному на Буковині. Внаслідок військових дій Молдавія втратила Покуття, проте питання політичної приналежності останнього залишався відкритим. Польсько-молдавська війна 1506 – 1510 рр. вплинула і на погіршення як внутрішньополітичного, так і зовнішньополітичного становища Молдавії у зв'язку із активізацією в цьому регіоні Османської імперії і татар.

Бібліографічний список

- Балух, О., 2008а. Військово-політичні відносини між Польщею та Молдовою в другій половині XIV ст. *Наукові записки з української історії*, 21, с.398–406.
- Балух, О., 2008б. Історія північної частини Буковини у контексті молдавсько-польських військово-політичних відносин за часів Олександра I Доброго (1400-1432 рр.). *Питання історії України*, 11, с.175–181.
- Балух, О., 2008с. Особливості польського сюзеренітету над Молдавією та військово-політичне становище її північних волостей у період князівських міжусобиць 30 – 50-х років XV ст. *Сумська Старовина*, XXIV, с.37–48.
- Балух, О., 2008d. Перехід “Шипинської землі” під владу молдавських воєвод у другій половині 70-х – 90-х рр. XIV ст. *Буковинський журнал*, 2, с.150–157.
- Балух, О., 2009. Буковина в контексті прикордонних стосунків Молдавії з Польщею в 1500–1527 рр. *Часопис української історії*, 12, с.5–10.
- Балух, О., 2011. Буковина у прикордонних стосунках Молдавії та Польщі в 1500-1538 рр. *Питання історії України*, 14, с.123–127.
- Балух, О., 2014. Від „Плонин” до Хотина: воєнно-політичний розвиток буковинських земель (50-ті рр. XIV – 30-ті рр. XVI ст.). Чернівці: Наші книги.
- Бистрицькая летопись 1359–1507 гг., 1976. В: Ф. Грекул, сост. *Словяно-молдавские летописи XV–XVI вв.* Москва: Наука, с.24-34.
- Боднарюк, Б.М. та Масан, О.М., 2000. Шипинська земля в міжнародних договорах кінця XIV – першої половини XV ст. *Питання історії України: 1990 - 2000 рр.*, 4, с.221–237.
- Ботушанський, В., ред. 1998. *Буковина: історичний нарис.* Чернівці: Зелена Буковина.
- Войтович, Л., 1996. *Удільні князівства Рюриковичів і Гедеміновичів у XII–XVI ст.: історико-генеалогічне дослідження.* Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАНУ.
- Гонца, Г.В., 1984. *Молдавия и османская агрессия в последней четверти XV – первой трети XVI в.* Кишинев: Штиинца.

- Грабовецький, В., 1979. *Селянське повстання на Прикарпатті під проводом Мухи 1490 – 1492 рр.* Львів: Вища школа.
- Грабовецький, В., 1996. *Історія Коломиї з найдавніших часів до початку ХХ ст.* Коломия: Вік, Ч.1.
- Греков, И.Б., ред. 1984. *Османская империя и страны Центральной, Восточной и Юго-Западной Европы в XV – XVI вв.: Главные тенденции политических взаимоотношений.* Москва: Наука.
- Григорович, И., сост., 1846. *Акты, относящиеся к истории Западной России, собранные и изданные Археологической комиссией.* Санкт-Петербург: Тип. II Отделения Собственной Е.И.В. Канцелярии, Т.1: 1340-1506.
- Добржанський, О., Макар, Ю. та Масан, О., 2002. *Хотинщина: історичний нарис.* Чернівці: Молодий буковинець.
- Драгнев, Д., ред. 1987. *Очерки внешнеполитической истории Молдавского княжества (последняя четверть XIV–начало XIX в.).* Кишинев: Штиинца.
- Жуковський, А., 1991. *Історія Буковини.* Чернівці: Редакційно-видавничий відділ облполіграфвидаву, Ч. 1: До 1774 р.
- Зашкільняк, Л. та Кричун, М., 2002. *Історія Польщі: від найдавніших часів до наших днів.* Львів: Львівський національний університет ім. І.Франка.
- Звягіна, О.М., 2017. Особливості польсько-угорських відносин на фоні посилення політичного впливу Габсбургів у Центрально-Східній Європі в 1507–1515 рр. *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*, 47, с.291-296.
- Карпо, В.Л. та Масан, О.М., 2002. Роль хотинського і чернівецького старост у польсько-молдавському прикордонному співробітництві (друга половина XV – перша половина XVI ст.). *Питання історії України*, 5, с.111–117.
- Костакэл, В.А., Пушкарев, Л.Н. и Русеев, Е.М., ред. 1965. *Исторические связи народов СССР и Румынии в XV–начале XVIII в.* Москва: Наука, Т.1: 1408–1632.
- Масан, О., 2005. Буковина як об'єкт міжнародних відносин з давніх часів до 1774 р. В: В. Ботушанський, ред. *Буковина в контексті європейських міжнародних відносин (з давніх часів до середини ХХ ст.).* Чернівці: Рута, с.9–168.
- Масан, О., 2007. Поміж військових лихоліть (з історії міста й околиць у XVI-XVII ст.). *Буковинський журнал*, 4, с.72–83.
- Молдавско-немецкая летопись 1457–1499 гг., 1976. В: Ф. Грекул, ред. *Словяно-молдавские летописи XV–XVI вв.* Москва: Наука, с.36–55.
- Молдавско-польская летопись 1352–1564 гг., 1976. В: Ф. Грекул, ред. *Словяно-молдавские летописи XV–XVI вв.* Москва: Наука, с.105–124.
- Мохов, Н.А., 1964. *Молдавия эпохи феодализма: (от древнейших времен до начала XIX в.).* Кишинев: Картя Молдовеняскэ.
- Параска, П.Ф., 1981. К вопросу о молдавско-польских отношениях конца XIV – первой трети XV в. (О займе 1388 г.). *Известия АН Молдавской ССР. Серия общественных наук*, 3, с.21–31.
- Пещак, М., ред. 1974. *Грамоти XIV ст.* Київ: Наукова думка.
- Семенова, Л.Е., 1972. Некоторые аспекты международного положения Молдавского княжества во второй половине XV в. В: Я.С. Гросул, ред. *Юго-Восточная Европа в средние века.* Кишинев: Штиинца, с.207–234.

- Семенова, Л.Е., 2006. *Княжества Валахия и Молдавия. Конец XIV– начало XIX в. (Очерки внешнеполитической истории)*. Москва: Индрик.
- Софонович, Ф., 1992. *Хроніка з літописців стародавніх*. Київ: Наукова думка.
- Сперальский, З., 2001. *Молдавские авантюры* Пер. с польск. Н. Малютиной-Конколь. Бэлць: б.и.
- Стати, В., 2002. *История Молдовы*. Кишинев: Tipografia Centrală.
- Стати, В., 2004. *Штефан Великий, Господарь Молдовы*. Кишинев: Ф.Е.-Р. “Tipografia Centrală”.
- Стрийковський, М., 2011. *Літопис польський, литовський, жмудський і всієї Русі*. Перекл. Р. Івасів. Львів: Наукове товариство ім. Шевченка.
- Уляницкий, В.А., 1887. *Материалы для истории взаимных отношений России, Польши, Молдавии, Валахии и Турции в XIV-XVI вв.* Москва: Тип. Университета.
- Шабульдо, Ф.М., 1987. *Земли Юго-Западной Руси в составе Великого княжества Литовского*. Київ: Наук. думка.
- Шенк, Г.О., 2009. *Нариси з історії Польщі*. Вінниця: Нова Книга.
- Waczkowski, Krz., 2012. *Polska i jej sąsiedzi za Jagiellonów*. Kraków: Avalon.
- Bielski, M., 1856a. *Kronika polska Marcina Bielskiego*. Sanok: K. Pollak, Vol.1.
- Bielski, M., 1856b. *Kronika polska Marcina Bielskiego*. Sanok: K. Pollak, Vol.2.
- Borzemski, A., 1889. *Sprawa pokucka za Aleksandra*. *Przegląd Powszechny*, 24(10), s.169–186.
- Ciobanu, V., 1985. *Țările române și Polonia. Secolele XIV – XVI*. București: Editura Academiei RSR.
- Costachescu, M., 1932. *Documentele moldovenesti onainte de Stefan cel Mare*. București: Viata Romaneasca, Vol.2.
- Cristea, O., 2014. *Glasul lăncilor: pe marginea unui gest de putere al lui Bogdan al III-lea (1509)*. *Analele Putnei*, 10(1), s.203–214.
- Czamańska, I., 1996. *Moldawia i Wołoszczyzna wobec Polski, Węgier i Turcji w XIV i XV wieku*. Poznan: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- D'Antoni, J., 1880. *Zameczki podolskie na kresach multanskich*. Kraków: G. Gebethner i Spolka, T.1: Kamieniec nad Smotryczem.
- Densușianu, N., 1891. *Documente privitoare la istoria Românilor culese de E. Hurmuzaki*. București: I.V. Socecă, Vol.II, part 2: 1451-1510.
- Densușianu, N., 1892. *Documente privitoare la istoria Românilor culese de E. Hurmuzaki*. București: I.V. Socecă, Vol.II, part 3: 1510-1530.
- Ieremia, I., alcăt. 1992. *Moldova on contextul relatiilor politice internationale. 1387-1858*. Chisinau: Universitas.
- Iorga, N., 1970. *Istoria armatei românești*. București: Editura militară.
- Jabłonowski, A., 1878. *Sprawy wołoskie za Jagiellonów: akta i listy*. Warszawa: skl. gł. Gebethner i Wolff.
- Lewicki, A., 1894. *Codex epistolaris saeculi decimi quinti*. Kraków: Akademia Umiejętności, T.3: 1392-1501.
- Morgenbesser, A., 1892. *Przyczynek do dziejów Moldawii od założenia państwa aż do wygaśnięcia dynastii Dragosza*. Lwów: Nakładem autora.
- Neculce, I., 1990. *O samă de cuvinte*. B: T.Celac, red. *Letopisețul Țării Moldovei: Cronici*. Chișinău: Hyperion, p.267–279.
- Niemczyk, K., 2014. *Problem Pokucia, spornego terytorium polsko-mołdawskiego w końcu XV i początku XVI wieku*. *Studia Historyczne*, 57, 2 (226), s.155–174.

- Nistor, J.J., 1910. *Die moldauischen Ansprüche auf Pokutien*. Wien: Holder.
- Papee, F., 1999. *Jan Olbracht*. 2-іe wyd. Kraków: Universitas.
- Petricicu-Hăjdeu, B., 1865. *Archiva istorică a României*. București: Imprimeria statului, T.1, p.2.
- Plewczyński, M., 2011. *Wojny i wojskowość polska w XVI w.* Zabrze: Wydawnictwo inforteditions, T.1: Lata 1500-1548.
- Sarnicii, S., 1587. *Annales, sive de origine et rebus gestis Polonorum et Litanorum*. Kraków: Aleksy Rodecki.
- Spieralski, Z., 1965. Z dziejów wojen polsko-mołdawskich. *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*, XI(2), s.62–121.
- Bogdan, I., publ. 1913. *Documente lui Ștefan cel Mare*. București: Socec & Co, 2.
- Ureche, G., 1990. Letopisețul Țării Moldovei (...) dela Dragoș-vodă pînă la Aron-vodă. B: T.Celac, red. *Letopisețul Țării Moldovei: Cronici*. Chișinău: Hyperion, p. 23–118.
- Veress, A., 1914. *Acta et Epistolae Relationum Transylvaniae, Hungariaeque cum Moldavia et Valachia*. Budapest: Typis Societatis Stephaneum Typographicae, T.1.

References

- Baczkowski, Krz., 2012. *Polska i jej sąsiedzi za Jagiellonów [Poland and its neighbors under the Jagiellonian dynasty]*. Kraków: Avalon. (in Polish).
- Balukh, O., 2008a. Viiskovo-politychni vidnosyny mizh Polshcheiu ta Moldovoiu v druhii polovyni XIV st. [Military-political relations between Poland and Moldova in the second half of the fourteenth century]. *Scientific notes on ukrainian history*, 21, pp.398–406. (in Ukrainian).
- Balukh, O., 2008b. Istoriiia pivnichnoi chastyny Bukovyny u konteksti moldavsko-polskykh viiskovo-politychnykh vidnosyny za chasiv Oleksandra I Dobroho (1400-1432 rr.) [The Northern Bukovyna History in the Context of the Moldavian-Polish Political-Military Relationship]. *History of Ukraine*, 11, pp.175–181. (in Ukrainian).
- Balukh, O., 2008c. Osoblyvosti polskoho siuzerenitetu nad Moldaviieiu ta viiskovo-politychne stanovyshe yii pivnichnykh volostei u period kniazivskykh mizhusobyts 30 – 50-kh rokiv XV st. [Peculiarities of Polish suzerainty over Moldavia and the military-political situation of its northern lands during the princely strife of the 30's – 50's of the XV century]. *Ancient Sumy Land*, XXIV, pp.37–48. (in Ukrainian).
- Balukh, O., 2008d. Perekhid “Shypynskoi zemli” pid vladu moldavskykh voievod u druhii polovyni 70-kh – 90-kh rr. XIV st. [The transition of «Shipynska land» under the rule of the Moldavian voivodes in the second half of the 70's – 90's of the XIV century]. *Bukovynskyi zhurnal*, 2, pp.150–157. (in Ukrainian).
- Balukh, O., 2009. Bukovyna v konteksti prykordonnykh stosunkiv Moldavii z Polshcheiu v 1500–1527 rr. [Bukovyna in the context of borderland relations between Moldavia and Poland in 1500–1527]. *The Journal of Ukrainian history*, 12, pp.5–10. (in Ukrainian).
- Balukh, O., 2011. Bukovyna u prykordonnykh stosunkakh Moldavii ta Polshchi v 1500-1538 rr. [Bukovina in the borderland relations of Moldavia and Poland in 1500-1538]. *History of Ukraine*, 14, pp.123–127. (in Ukrainian).
- Balukh, O., 2014. *Vid „Plonyn” do Khotyna: voienno-politychnyi rozvytok bukovynskykh zemel (50-ti rr. XIV – 30-ti rr. XVI st.) [From «Mountain valleys (Plonyny)» to Khotyn: military and political development of Bukovynian lands (50s of the 14th century - 30s of the 16th century)]*. Chernivtsi: Nashi knyhy. (in Ukrainian).

- Bielski, M., 1856a. *Kronika polska Marcina Bielskiego* [*Polish chronicle of Marcin Bielski*]. Sanok: K. Pollak, Vol.1. (in Polish).
- Bielski, M., 1856b. *Kronika polsk a Marcina Bielskiego* [*Polish chronicle of Marcin Bielski*]. Sanok: K. Pollak, Vol.2. (in Polish).
- Bistritskaya letopis 1359–1507 gg. [Bistrita Chronicle of 1359–1507], 1976. In: F. Grekul, compiler. *Slovyano-moldavskie letopisi XV–XVI vv.* Moskva: Nauka, pp.24-34. (in Russian).
- Bodnariuk, B.M. and Masan, O.M., 2000. Shypynska zemlia v mizhnarodnykh dohovorakh kintsia XIV – pershoi polovyny XV st. [Shipynska land in international treaties of the late fourteenth – first half of the fifteenth century]. *Pytannia istorii Ukrainy: 1990 - 2000 rr.*, 4, pp.221–237. (in Ukrainian).
- Borzemski, A., 1889. Sprawa pokucka za Aleksandra [The case of the Pokutya in for Aleksander]. *Przegląd Powszechny*, 24(10), pp.169–186. (in Polish).
- Botushanskyi, V., ed. 1998. *Bukovyna: istorychni narys* [*Bukovyna: a historical essay*]. Chernivtsi: Zelena Bukovyna. (in Ukrainian).
- Ciobanu, V., 1985. *Țările române și Polonia. Secolele XIV – XVI* [*Romanian countries and Poland. XIV – XVI centuries*]. București: Editura Academiei RSR. (in Romanian).
- Costachescu, M., 1932. *Documentele moldovenesti onainte de Stefan cel Mare* [*Moldovan documents before Stephen the Great*]. București: Viata Romaneasca, Vol.2. (in Romanian).
- Cristea, O., 2014. Glasul lăncilor: pe marginea unui gest de putere al lui Bogdan al III-lea (1509) [The Spear's Voice: A Gesture of Power of Bogdan III of Moldavia during the Siege of Lvov (1509)]. *The Annals of Putna*, 10(1), pp.203–214. (in Polish).
- Czamańska, I., 1996. *Moldawia i Wołoszczyzna wobec Polski, Wegier i Turcji w XIV i XV wieku* [*Moldova and Wallachia towards Poland, Hungary and Turkey in the 14th and 15th centuries*]. Poznan: Wydawnictwo Naukowe UAM. (in Polish).
- D'Antoni, J., 1880. *Zameczkipodolskienakresachmultanskich* [*Podole castles in the Multan borderlands*]. Krakow: G. Gebethneri Spolka, Vol.1: Kamieniec on the Smotrych River. (in Polish).
- Densușianu, N., 1891. *Documente privitoare la istoria Românilor culese de E. Hurmuzaki* [*Documents regarding the history of the Romanians collected by E. Hurmuzaki*]. București: I.V. Socec, Vol.II, part 2: 1451-1510. (in Romanian).
- Densușianu, N., 1892. *Documente privitoare la istoria Românilor culese de E. Hurmuzaki* [*Documents regarding the history of the Romanians collected by E. Hurmuzaki*]. București: I.V. Socec, Vol.II, part 3: 1510-1530. (in Romanian).
- Dobrzhanskyi, O., Makar, Yu. and Masan, O., 2002. *Hotinschina: Istorichniy naris* [*Khotyn region: historical essay*]. Chernivtsi: Molodiy bukovinets. (in Ukrainian).
- Dragnev, D., ed. 1987. *Ocherki vneshnepoliticheskoy istorii Moldavskogo knyazhestva (poslednyaya chetvert XIV–nachalo XIX v.)* [*Essays on the foreign policy history of the Principality of Moldavia (last quarter of the 14th–beginning of the 19th century)*]. Kishinev: Shtiintsa. (in Russian).
- Gontsa, G.V., 1984. *Moldaviya i osmanskaya agressiya v posledney chetverti XV – pervoy treti XVI v.* [*Moldova and Ottoman aggression in the last quarter of the 15th – first third of the 16th century*]. Kishinev: Shtiintsa. (in Russian).
- Grekov, I.B., ed. 1984. *Osmanskaya imperiya i strany Tsentralnoy, Vostochnoy i Yugo-Zapadnoy Yevropy v XV – XVI vv.: Glavnye tendentsii politicheskikh vzaimootnosheniy* [*The Ottoman*

- Empire and the Countries of Central, Eastern and South-Western Europe in the 15th - 16th Centuries: Main Trends in Political Relations*]. Moskva: Nauka.(in Russian).
- Hrabovetskyi, V., 1979. *Selianske povstannia na Prykarpatti pid provodom Mukhy 1490 – 1492 rr.*[*Peasant uprising in the Carpathians led by Mukha 1490 – 1492*]. Lviv: Vyshcha shkola.(in Ukrainian).
- Hrabovetskyi, V., 1996. *Istoriia Kolomyi z naidavnishykh chasiv do pochatku XX st.* [*History of Kolomyia from ancient times to the beginning of the twentieth century*]. Kolomyia: Vik, Part 1. (in Ukrainian).
- Hryhorovych, Y., compiler, 1846. *Akty, otnosyashchiesya k istorii Zapadnoy Rossii, sobrannye i izdannye Arkheograficheskoy komissiey* [*Acts relating to the history of Western Russia, collected and published by the Archaeographic Commission*]. Sankt-Peterburg: In Type. II Department of Property E.I.V. Chancellery, Vol.1: 1340-1506.(in Russian).
- Ieremia, I., ed. 1992. *Moldova on contextul relatiilor politice internationale. 1387-1858* [*Moldova in the context of international political relations. 1387-1858*]. Chisinau: Universitas. (in Romanian).
- Iorga, N., 1970. *Istoria armatei românești* [*The history of the Romanian army*].București: Editura militară.(in Romanian).
- Jabłonowski, A., 1878. *Sprawy wołoskie za Jagiellonów: akta i listy* [*Vlach affairs for the Jagiellonians: files and letters*]. Warszawa: skł. gł. Gebethner i Wolff. (in Polish).
- Karpo, V.L. and Masan, O.M., 2002. Rol khotynskoho i chernivetskoho starost u polsko-moldavskomu prykordonnomu spivrobotnytstvi (druha polovyna XV – persha polovyna XVI st.) [*The role of Khotyn and Chernivtsi headmans in Polish-Moldavian border cooperation (second half of the 15th - first half of the 16th century)*]. *History of Ukraine*, 5, pp.111–117.(in Ukrainian).
- Kostakel, V.A., Pushkarev, L.N. and Ruseev, Ye.M., eds., 1965. *Istoricheskie svyazi narodov SSSR i Rumynii v XV–nachale XVIII v.* [*Historical ties of the peoples of the USSR and Romania in the XV–early XVIII centuries: Documents and materials*]. Moskva: Nauka, Vol.1: 1408–1632.(in Russian).
- Lewicki, A., 1894. *Codex epistolaris sacculi decimi quinti* [*Codex epistolary of the fifteenth century*]. Kraków: Akademia Umiejętności, Vol.3: 1392-1501. (in Polish).
- Masan, O., 2005. Bukovyna yak obiekt mizhnarodnykh vidnosyn z davnikh chasiv do 1774 r. [*Bukovina as an object of international relations from ancient times to 1774*]. In: V. Botushanskyi, ed. *Bukovyna v konteksti yevropeiskykh mizhnarodnykh vidnosyn (z davnikh chasiv do seredy XX st.)*. Chernivtsi: Ruta, pp.9–168.(in Ukrainian).
- Masan, O., 2007. Pomizh viiskovykh lykholit (z istorii mista y okolyts u XVI-XVII st.) [*Between military troubles (from the history of the city and its environs in the XVI-XVII centuries)*]. *Bukovynskyi zhurnal*, 4, pp.72–83.(in Ukrainian).
- Mokhov, N.A., 1964. *Moldaviya epokhi feodalizma (ot drevneyshikh vremen do nachala XIX v.)* [*Moldavia of the era of feudalism: (from ancient times to the beginning of the 19th century)*]. Kishinev: Kartya Moldovenyaske. (in Russian).
- Moldavsko-nemetskaya letopis 1457–1499 gg. [*Moldavian-German chronicle 1457-1499*], 1976. In: F. Grekul, ed. *Slovyano-moldavskie letopisi XV–XVI vv.* Moskva: Nauka, pp.36–55. (in Russian).
- Moldavsko-polskaya letopis 1352–1564 gg. [*Moldavian-Polish chronicle 1352-1564*], 1976. In: F. Grekul, ed. *Slovyano-moldavskie letopisi XV–XVI vv.* Moskva: Nauka, pp.105–124. (in Russian).

- Morgenbesser, A., 1892. *Przyczynek do dziejów Moldawii od założenia państwa aż do wygaśnięcia dynastii Dragosza* [A contribution to the history of Moldova from the founding of the state until the end of the Dragosz dynasty]. Lwów: Nakładem autora. (in Polish).
- Neculce, I., 1990. O samă de cuvinte [A lot of words]. V: T. Celac. *Letopisețul Țării Moldovei: Cronici*. Chișinău: Hyperion, p. 267–279. (in Romanian).
- Niemczyk, K., 2014. Problem Pokucia, spornego terytorium polsko-mołdawskiego w końcu XV i początku XVI wieku [The problem of Pokuttya, the disputed Polish-Moldavian territory at the end of the 15th and beginning of the 16th century]. *Studia Historyczne*, 57(2(226)), pp.155–174. (in Polish).
- Nistor, J.J., 1910. *Die moldauischen Ansprüche auf Pokutien* [The Moldovan Claims to Pokuttya]. Wien: Holder. (in German).
- Papee, F., 1999. *Jan Olbracht* [Jan Olbracht]. 2nd ed. Kraków: Universitas. (in Polish).
- Paraska, P.F., 1981. К вопросу о молдавско-польских отношениях конца XIV – первой трети XV в. (О займе 1388 г.) [On the issue of Moldovan-Polish relations at the end of the 14th – first third of the 15th century (About the loan of 1388)]. *Izvestiya AN Moldavskoy SSR. Seriya obshchestvennykh nauk*, 3, pp.21–31. (in Russian).
- Peshchak, M., ed. 1974. *Hramoty XIV st.* [Diplomas of the XIV century]. Kyiv: Naukova dumka. (in Ukrainian).
- Petriceicu-Hăjdeu, B., 1865. *Archivaistorică a României* [The historical archive of Romania]. București: Imprimeria statului, Vol.1, part 2. (in Romanian).
- Plewczyński, M., 2011. *Wojny i wojskowość polska w XVI w.* [Wars and Polish military in the 16th century]. Zabrze: Wydawnictwo inforteditions, Vol.1: Lata 1500-1548.(in Polish).
- Sarnicii, S., 1587. *Annales, sive de origine et rebus gestis Polonorum et Lituorum*[The Annals of the Poles and Lithuanians]. Kraków: Aleksy Rodecki.(in Polish).
- Semenova, L.Ye., 1972. Nekotorye aspekty mezhdunarodnogo polozheniya Moldavskogo knyazhestva vo vtoroy polovine XV v. [Some aspects of the international position of the Moldavian principality in the second half of the fifteenth century]. In: Ya.S. Grosul, ed. *Yugo-Vostochnaya Yevropa v srednie veka*. Kishinev: Shtiintsa, pp.207–234. (in Russian).
- Semenova, L.Ye., 2006. *Knyazhestva Valakhiya i Moldaviya. Konets XIV – nachalo XIX v. (Ocherki vneshnepoliticheskoy istorii)* [Principalities of Wallachia and Moldavia. The end of the XIV – beginning of the XIX century. (Essays on foreign policy history)]. Moskva: Indrik. (in Russian).
- Shabuldo, F.M., 1987. *Zemly Yuho-Zapadnoi Rusy v sostave Velykoho kniazhestva Lytovskoho* [Lands of Southwestern Russia as part of the Grand Duchy of Lithuania]. Kyiv: Naukova dumka.(in Ukrainian).
- Shenk, H.O., 2009. *Narysy z istorii Polshchi* [Essays on the history of Poland]. Vinnytsia: Nova Knyha.(in Ukrainian).
- Sofonovych, F., 1992. *Khronika z litopystsiv starodavnikh* [Chronicle of ancient chroniclers]. Kyiv: Naukova dumka.(in Ukrainian).
- Speralskiy, Z., 2001. *Moldavskie avantury* [Moldavian adventures]. Translated from Polish by N. Malyutinoy-Konkol. Belts: b.i. (in Russian).
- Spieralski, Z., 1965. Z dziejów wojen polsko-mołdawskich [From the history of the Polish-Moldavian wars]. *Studia i Materiały do Historii Wojskowości*, XI(2), pp.62–121. (in Polish).
- Stati, V., 2002. *Istoriya Moldovy*[History of Moldova]. Kishinev: Tipografia Centrală. (in Russian).

- Stati, V., 2004. *Shtefan Velikiy, Gospodar Moldovy* [*Stefan the Great, Lord of Moldova*]. Kishinev: Tipografia Centrală. (in Russian).
- Bogdan, I., publ. 1913. *Documente lui Ștefan cel Mare* [*Documents to Stephen the Great*]. București: Socec & Co. (in Romanian).
- Strykovskiy, M., 2011. *Litopys polskiy, lytovskiy, zhudskiy i vsiiei Rusy* [*Chronicle of Polish, Lithuanian, Zhud and all of Russia*]. Translated by R. Ivasiv. Lviv: Naukove tovarystvo im. Shevchenka. (in Ukrainian).
- Ulyanitskiy, V.A., 1887. *Materialy dlya istorii vzaimnykh otnosheniy Rossii, Polshi, Moldavii, Valakhii i Turtsii v XIV-XVI vv.* [*Materials for the history of mutual relations between Russia, Poland, Moldova, Wallachia and Turkey in the XIV-XVI centuries*]. Moskva: Tipografiya Universiteta. (in Russian).
- Ureche, G., 1990. *Letopisețul Țării Moldovei (...) dela Dragoș-vodă pînă la Aron-vodă* [*The Chronicle of the Country of Moldova (...) from Dragosh-voivode to Aron-voivode*]. V: T. Celac, red. *Letopisețul Țării Moldovei: Cronici*. Chișinău: Hyperion, p.23–118. (in Romanian).
- Veress, A., 1914. *Acta et Epistolae Relationum Transylvaniae, Hungariaeque cum Moldavia et Valachia* [*The Acts and Letters of Transylvania, Hungary and Moldova and Valachia*]. Budapest: Typis Societatis Stephaneum Typographicae, Vol.1. (in Romanian).
- Voitovych, L., 1996. *Udilni kniazivstva Riurykovichiv i Hedeminovichiv u XII-XVI st.: istoryko-henealohichne doslidzhennia* [*Specific principalities of Rurikovich and Gedeminovich in the XII-XVI centuries: historical and genealogical research*]. Lviv: Instytut ukrainoznavstva im. I. Krypiakevycha NANU. (in Ukrainian).
- Zashkilniak, L. and Krychun, M., 2002. *Istoriia Polshchi: vid naidavnishykh chasiv do nashykh dnev* [*History of Poland: from ancient times to the present day*]. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv. (in Ukrainian).
- Zhukovskiy, A., 1991. *Istoriia Bukovyny* [*History of Bukovina*]. Chernivtsi: Redaktsiino-vydavnychiy viddil oblpohrafvydavu, Part 1: Until 1774. (in Ukrainian).
- Zvyagina, O.M., 2017. Osoblyvosti polsko-uhorskykh vidnosyn na foni posylennia politychnoho vplyvu Habsburhiv u Tsentralno-Skhidnii Yevropi v 1507–1515 rr. [Features of the Polish-Hungarian relations on the background of increasing political influence of the Habsburgs monarchy in Central and Eastern Europe in 1507-1515]. *Zaporizhzhia Historical Review*, 47, pp.291-296. (in Ukrainian).
- Стаття надійшла до редакції 03.03.2021 р.

O. Balukh

THE STRUGGLE FOR POKUTTYA AND THE POLISH-MOLDOVAN WAR 1506-1510

The struggle for Pokuttya between Poland and Moldova has been going on with varying degrees of success for four decades. It all started during the reign of the Moldavian voivode Stephen III. In 1491 he marched on Pokuttya, trying to annex it to his state. He managed to do it. However, only for a while.

The next attempt to return the Penance was made by Stephen the Great ten years later, in 1502. She was successful. However, on July 2, 1504, the voivode died. The son of Stephen III Bogdan, later nicknamed the Blind, became the ruler of Moldavia. And already in 1505 he returned Pokuttya to Poland. His goal was to marry the sister of King Alexander I of Poland, Elizabeth Jagiellonian.

In 1506 Alexander Jagiellonian died. The king was his younger brother Sigismund I the Elder, who abandoned the planned alliance. This has led to a sharp deterioration in relations with Moldova. Therefore, in August 1506 Pokuttya was captured by the troops of Bohdan III. The Polish army under the command of S. Khodetsky and M. Kamenetsky drove the Moldavians out of Pokuttya, and later defeated their army near Chernivtsi.

Taking advantage of the participation of King Sigismund I's troops in the Second Lithuanian-Moscow War, on June 29, 1509, Bohdan III began a campaign in Pokuttya, Podillya and the Ruthenian Voivodeship. In particular, the Moldovan army laid siege to Kamyanets, Halych, Lviv and Rohatyn. However, the campaign ended in failure. None of these cities was taken.

The answer was not long in coming. The Polish army under the leadership of the Grand Crown Hetman M. Kamenetsky devastated several Moldavian cities across the Dniester. On their way out, near Khotyn, on October 4, the Poles were attacked by the Moldavian army, but the long battle did not reveal a winner. Therefore, on January 23, 1510, a peace treaty was signed.

As a result of the signing of the Polish-Moldavian peace treaty of 1510, the war between Poland and Moldavia was ended, conflicts were settled, and hospodar Bogdan III received Poland and Hungary as allies. However, Pokuttya remained part of Poland.

Key words: Northern Bukovina, Pokuttya, Stephen III, Bogdan III, Moldavia, Poland, Hungary, Ottoman Empire.

УДК 329(475)''1989/2019''

Є. О. Боярська

ПОЛЬСЬКА ПАРТІЙНА СИСТЕМА В ПЕРІОД ПОСТРАДЯНСЬКОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ

Сучасна суспільно-політична ситуація в європейському регіоні та в світі характеризується глибокими та якісними трансформаціями. В політико-партійній системі Республіки Польща також відбуваються суттєві трансформації, об'єктивно пов'язані, по-перше, з логікою розвитку політико-партійної системи в країні з початком процесів демократизації у 1989 – 1990 рр. та функціонуванням політичних партій, з іншого – з загальноєвропейськими особливостями розвитку політико-партійних систем.

Для України досвід трансформацій та особливостей розвитку політико-партійної системи Польщі є актуальним та корисним внаслідок схожості політичної, економічної та соціокультурної ситуації на старті розвитку партійних систем та можливостями адаптувати польській досвід до українських реалій.

Об'єктом дослідження є польські політичні партії, а предметом дослідження - особливості трансформації політико-партійної системи Польщі. Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1989-1990 рр., коли в країні розпочалися процеси модернізації політико-партійної системи, до 2019 рр., коли в державі відбулися останні парламентські вибори.

Аналіз актуальних публікацій, пов'язаних з політичними трансформаціями в Європі та з проблематикою політико-партійної системи Польщі засвідчує активну академічну дискусію з приводу функціонування політико-партійної системи Польщі та факторів, які впливають на її функціонування.